

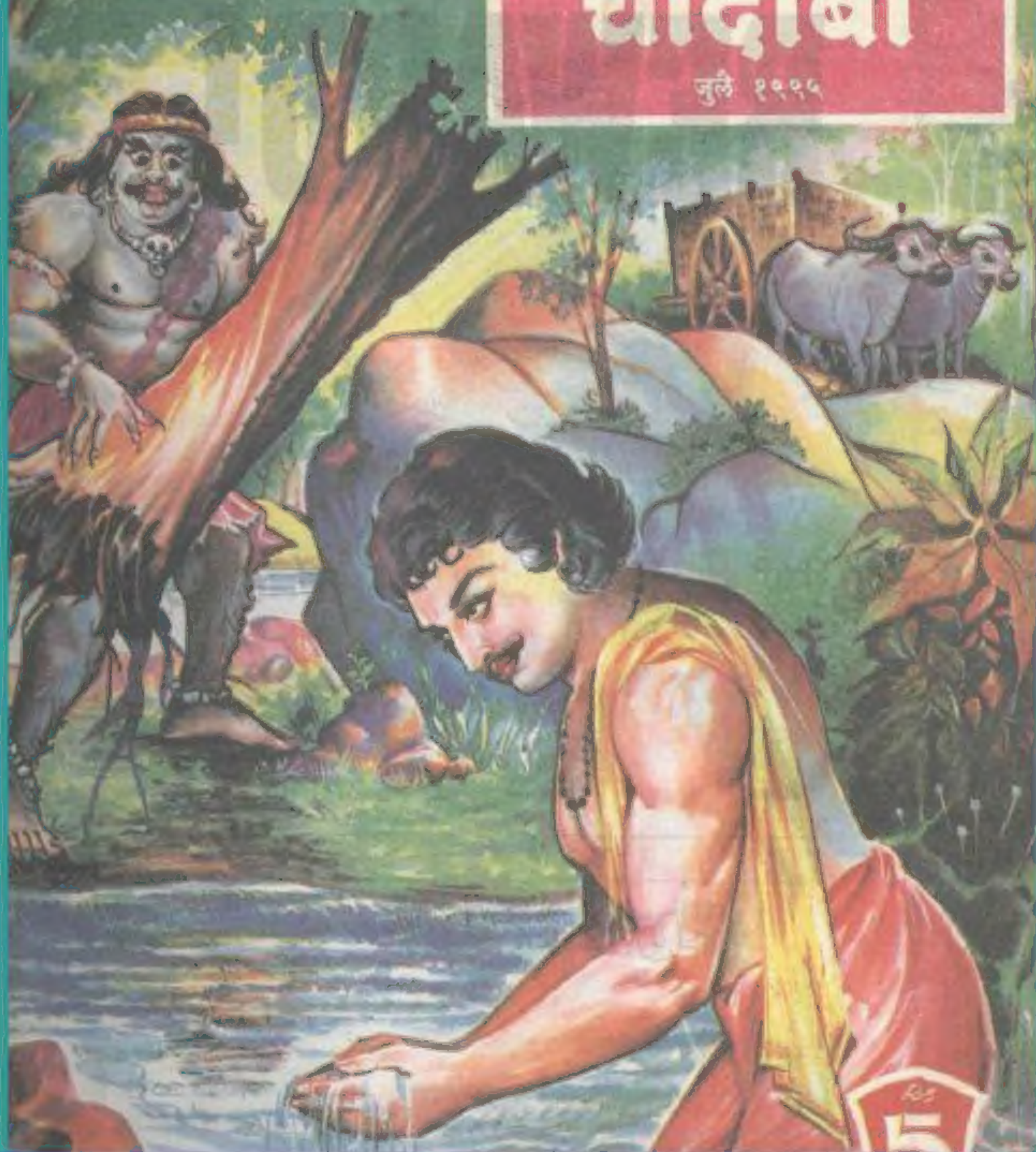


/ 68



ચાંદોબા

જુલે ૧૯૯૫



यशाची
अचूक
रुपरेषा...
प्राईम.



सादर आहे - अनुकरणीय गुणवत्तेचे आणि अधिक यशस्वीपणे काम करणारे मेक साधने. त्यांच्या कॅपसुलबोरेडिंग खास तुम्हाला आनंदित करणारे! त्यांच्या बुद्धिमत्ता आणि आगण्याचे शब्द कॅपसुलबोरेडिंग खास आणि त्यांच्या दृश्याचे 'पोल्यग्राफ' करणे, तुम्हाला अविश्वसनीय होईल!

प्राईम
प्राईम
प्राईम
प्राईम

बॅथमेटिकल ड्राइंग इन्स्ट्रुमेंट्स

PRIME PRODUCTS

विश्व-समाचार

आयरलंड : शांतीच्या मार्गावर

आयरलंडमध्ये 'नेट पेट्रिकरिन' एक फार महत्वाचा दिवस आहे. इसवी सनापूर्वी चौथ्या शतकात आयरलंड नेटपेट्रिकरी एक नगराहून होता. मध्यो वर्गांतून इथे ब्रिटन धर्माचा प्रसार झाला. नेट पेट्रिकचा जन्म इंग्लंड मध्ये झाला. जहाजी लुटेऱ्यांनी त्यांना पकडले. नंतर त्यांनी ख्रिश्चन मिशनर्यांचे प्रशिक्षण घेतले. इ.स. सुमारे ५०० च्या सुमारास ते आयरलंड येथे आले. ख्रिश्चन धर्माच्या प्रचारासाठी त्यांनी इथे अविश्वसनीय परिश्रम घेत. अत्यंत मोठ्या त्यांना फार आदर दिला जातो. १७ मार्च रोजी आयरलंडची जनता राष्ट्राध्यक्षक त्यांचे स्मरण करते.

या वर्षी १७ मार्च रोजी बॉबिन्स येथील 'व्हाइट हाऊस' मध्ये दोन आयरिश नेत्यांच्या सम्मानार्थ एक भवा आयोजित केली गेली होती. आयरलंडचे प्रधान मंत्री जोन बूटन व सिनसिन संस्थेचे नेता जेरी अँडेम्स यांनी या समारंभाने धारा घेतली. आयर्लिश रिपब्लिकन डार्मी (ए. आर. ए.) गेली घेतलीस बर्षे ख्रिश्चन पद्धत करीत झालेले आहे. जेरी अँडेम्सच्या नेतृत्वाखाली हे युद्ध चालू आहे. म्हणून अमेरिकेने प्रतिनिधि म्हणून त्यांची नियुक्त करून त्यांचा सम्मान केला हे ब्रिटनला मुळीच आवडले नाही. आता ए. आर. ए. ने युद्ध-समाप्तीची घोषणा केली आहे आणि गेल्या सप्टेंबर पासून शांतीचा प्रस्तावित करण्यासाठी बोल्सनी चालू आहेत. म्हणून जेरी अँडेम्सना राजनैतिक प्रतिनिधी म्हणून बोलावण्यात आणणे काही चूक केली असे अमेरिकेला वाटत नाही.

आयरलंडमधील भाषात वादना गेला आहे. युनायटेड किंग्डम (ग्रेट ब्रिटन, स्कॉटलंड व वेल्स) यांच्याशी उत्तर आयरलंडचे संबंध आहे. रिपब्लिकन लोक आयरलंड हा दक्षिणी बाग दोव. ग्रेट ब्रिटन वरून सहामुखी असलेल्या आयरलंड मध्ये १९१६ साली लढ झाले. सन १९२१ मध्ये दक्षिणी भाग 'आयरिश फ्री स्टेट' च्या रूपात स्वतंत्र झाला. त्याने ब्रिटिश कॉमनवेल्थशी

संबंध तोडले आणि बालूक सन १९४९ मध्ये 'रिपब्लिक ऑफ आयरलंड' या नव्या झाला. १९१६ मध्ये झालेल्या बंडाला बाग घेतल्यामुळे इमान झालेला सैन्याने सिनफिन जैत मध्ये हाकण्यात आले. जनतेने माघ त्यांना आपला नेता मानले. १९१७ मध्ये त्यांनी ब्रिटनशी शांति स्थापण्याचा प्रयत्न केला. पण या प्रयत्नात त्यांना बराच मिळाले नाही. १९२१ मध्ये ते प्रकृत मंत्री बनले. व पुढे १९५१ साली अध्यक्ष म्हणून त्यांची निवड झाली.

उत्तर आयरलंडमध्ये प्रोटेस्टंट्सची सत्ता अधिक आहे. ब्रिटनशी आपले संबंध आता अधिक मजबूत केले. कल्पमंथ रोमन कैथोलिक भाषात लागले की त्यांच्याकडे दुर्लक्ष होत आहे. म्हणून आयरिश रिपब्लिकनशी आपले संबंध प्रस्थापित करण्याचा त्यांनी निश्चय केला. सन १९६६ मध्ये दोन्ही पक्षात हिंसात्मक संघर्ष सुरू झाला. आयरलंडच्या एकमेकांशी शत्रुतापूर्ण ए. आर. ए. पैदावाना उत्तराला, यामुळे ब्रिटिश सैन्याला त्यांना वारंवार सडवे लागले. पंचवीस वर्षे ही लढाई सतत चालू राहिली. तीन हजार लोक मारले गेले. १९९४ च्या आगस्ट मध्ये ए.आर.ए.ने आपल्या गतिमोठ्यांच्या दड्यांच्या संघर्षाची घोषणा केली. जेव्हा पासून सिलेनित राजनैतिक सुधारणे बळगता आणण्याचा प्रयत्न करीत आहे.

अमेरिकेने तद्दिव्या पासूनच विनयितता आतंकवादी संस्था यानून तिका बहिष्कार केला. पण ए.आर.ए.ने जेव्हा युद्ध-समाप्तीची घोषणा केली तेव्हा अमेरिकेने आपला रोख बदलला. इंग्लंड व आयरलंडच्या या लढाईत होईल आणि शांति स्थपित होईल अशी अमेरिकेचे अध्यक्ष ब्रिज क्लिंटन यांना आशा वाटते. अशा स्थितीत आयरलंडच्या महत्त्वपूर्ण दिवशी अमेरिकेने दोन्ही पक्षांच्या नेत्यांना बोलावून त्यांचे अभिनेंदन करणे योग्यच नाही का? याच प्रश्नात असा मार्ग तरी कोणता?



व्यर्थ बोलणे

सुशान्त व सुब्रतचे शिक्षण एकाच गुरुकुलात पूर्ण झाले. गुरूने सुशान्ताला व्यापार करायला सुचवला अन् अध्ययन-अध्यापन करून मेहनतीने जीपन कटायला सुब्रतला सांगितले.

गुरूच्या आदेशाप्रमाणे सुब्रत बाहेरच्या गावी जाऊन ज्ञानाच्या सर्व शाखांच्या अध्ययनासाठी लागला. सुशान्तने शहरात जाऊन व्यापार केला व लाठी रुपये मिळवले. तो धनवान बनल्यामुळे त्याचे नातेवाईक व कित्येक मित्रमंडळी त्याच्या अध्यापने राहू लागली.

काही काळानंतर सुशान्तकडे एक साधू आला. सुशान्तने त्याचे चांगले आगतस्वागत केले. साधूने त्याला म्हटले, "बोन बेटा, तुला काय देऊ मी?"

सुशान्त हसून उत्तरता, "स्वामीजी, खुनट आपलीच काही इच्छा असेल तर बोला; मी पूरी करीन ती."

त्याच्या या गर्वोत्तीवर हसून साधू म्हणाला,

"माझी एकच इच्छा आहे, की तू ज्ञानार्जन करावंस."

"पण मी आतापर्यंत जे काही कसले, ते आपल्या ज्ञानामुळेच शक्य झालेय!" सुशान्त हेकावे म्हणाला.

"ज्ञानी माणसं जगाच व्यर्थ बोलत नसतले. तू एक अज्ञानी आहेस, याची तू कल्पनाही करू शकणार नाहीस. ही गोष्ट समजपर्यंत तू ज्ञानार्जनच करत रहावंस." साधूने आग्रह धरला.

सुशान्त साधूच्या या बोलण्याने ताराज होत म्हणाला. "व्यर्थ न बोलणारा, असा कोणी मागे आपल्या माहितीत असेल, तर सगळा मी त्याच्याकडे जाऊन ज्ञान मिळवीन."

"हां! मग तू शंकरापुरला जा. तिथे सुब्रत माठाचा एक महाजानी पुढे आहे. तू जाऊन त्याची सेवा कर." असे म्हणून साधू तेथून निघून गेला.

सुचित्रा गायकवाड

सुब्रतचे नाव ऐकताच सुशान्त विचारात पडला. "हा आपला महाध्यागी सुब्रत तर नाही?"

सुशान्तला तर बावो होता, की आपल्या त्या गुरुकुलत शिकलेल्या सर्व शिष्यांमध्ये आपणच काय ते एके श्रेष्ठ धनवान बनलो. पण साधूचे बोलणे ऐकून त्याच्या मनात संशय कुत्पन्न झाला अन् त्यावरच सुब्रतचा हेवाही वाटू लागला. मोठ्याली संजवलेल्या पानखीत बसून व बरोबर वास-शस्तीन! लवाबया शिरवत, चार दिवसांचा प्रवास करून तो शंकरापुरला पोचला.

तेथे पोचल्यावर सुशान्तने सुब्रतचा पत्ता विचारला. पण 'सुब्रतचे घर अमुक ठिकाणी आहे' असे मागमारा कोणीही त्याला आढळले. अज्ञानक सुब्रतचा एक शिष्य वाटेत भेटला व त्याच्याकडून सुशान्तला पत्ता कळला.

सुब्रतचे घर तसे स्वच्छ, मोटनेटके होते; पण ते माथे छोटं ते वगैरे खरच होते. पाहून सुशान्तला मनातल्या मनात संतोष वाटला. शहरात त्याची स्वतःची तट मात-सान मजली चीन घे होती.

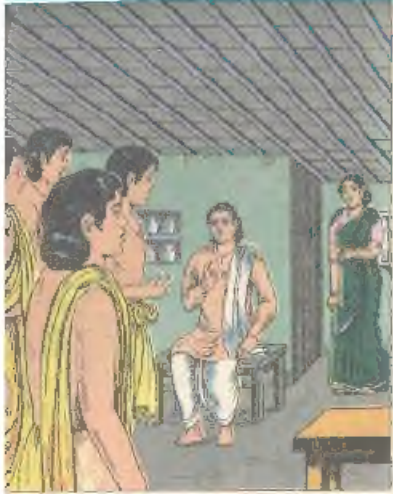
सुब्रत त्यावेळी घरात तक्ता, जमीनदाखला निरोप आल्यावरून, तो एका पंडित समेत भाग घेण्यासाठी गेलेला होता, अन् दुसऱ्या दिवशीच परतभार होता. हा बातमी सांगून सुब्रतची बापको पीता हिने मोठ्या आदराने सुशान्तचे स्वागत केले. त्या घरात सुब्रतचें चार शिष्य ही होते, त्यांच्याशी गप्पा मारता मारता सुशान्तने



सुब्रतच्या आर्थिक स्थितीचा अंदाज घ्यायचा प्रयत्न केला. ते म्हणाले, "आम्ही चांगल्या प्रकारे अध्ययन करतो, म्हणून गुरुजीच आमचे पालनपोषण करतात, अन् आम्हाला शिकवतातही. त्याच्या जवळ किती धन आहे, कसे आम्हाला काहीच माहीत नाही."

सुशान्त बरोबर एकूण वीस माणसे तेथे आली होती. गीताचे रुचकर पदार्थ बनवून सर्वांना भोजन दिले.

मध्याकरडी शिष्यांना बोलावून सुशान्त म्हणाला, "तुमचा गुरु हा माझा मित्र आहे. मी त्याला भेटायला आलो आहे. त्याने मर दररोज अशा प्रकारचे जेवण दिले, तर तो कर्ज-वाजारी होईल बिचारा! त्याचे कम तुमकडाने व्हावं, असे



मला वाटत नाहीय. तेव्हा सारं वाणसामान वगैरे तुम्ही कोणत्या दुकानातून मृधारीनं आणता ते सांगा, म्हणजे मी सारी उधारी भागवून ठाकीन."

"त्याबद्दल आम्हाला काहीच माहीत नाही. गव्हाजी परत आले की त्यांनाच विचार ना!" शिष्य म्हणाले.

सुव्रत दुसऱ्या दिवशी परत आला. त्याने मोठ्या प्रेमाने आपल्या मित्राला मिठी मारली अन् त्याची नोंद वास्तपुस्तकाली. मित्र सुशान्त रूप संपन्न व धनवान आहे, हे जाणून त्याला फार आनंद वाटला.

पण असत्तुष्ट असलेला सुशान्त म्हणाला, "हे बंधू सुव्रत, केवळ स्वतःच्या मोठेपणावर

मी संतुष्ट नाहीय. तुम्ही जेव्हा माझ्या आर्थिक पातळीवर पोचणाल, तेव्हाच मला सारा आनंद वाटेल, तुमचे जीवनमान मला बर वाटत नाहीय. इथे तू कसलीही प्रसिद्धी नमसेल अत्युच्च वेळत आहेस. थिली लहानशा यशस्वी रस्त्याने आहेस तू! आपल्या बापकोराटो चार वागलेही मळपू शकाला नाहीयेत. अग बर आपल्या चार शिष्यांच्या तबरे-निर्वाहाची जबाबदारी आपल्या डोक्यावर घेतली आहेस. तू ज्ञानी आहेस की मूर्ख, हेच कळत नाहीय मला। मार्ग ऐक, माझ्या बरोबर माझ्या शहरात चल तू. मी तुला लिथे व्यापार करायला शिकवेल."

खरे तर सुशान्तला सुव्रतबद्दल काहीबद्दलही महानुभूती नव्हती. केवळ आरता मोठेपणा दाखवण्यासाठीच तो बडवा मारत होता. पण सुव्रतने आपल्या मित्राची बडबड शान्तपणे ऐकून घेतली अन् तो उत्तरला, "गाव सोडून गावचं असेल तर मला अगोदर इथली सगळी वर्ज चुकवायला हवीत. तनं केले नाही, तर ते सगळेजण मला इथून वाकून देणार नाहीत."

सुशान्तने मग सर्व वर्जदारांना बोलावून आणायला सांगितले. शिष्यांनी त्या सर्वांना बोलावून आणले. ते एकूण पाचजण होत. त्यातला एक होता व्याजाने पैसे देणारा सावकार. दुसऱ्याचे स्वतःचं किराणा दुकान होते. तिसरा होता मिस्त्री, तर चौथा पन्नासळी विकत असे. पाचवा होता गाडीवाला. सवचि मिळून सुव्रत चार हजार रुपये देणे लागत होता.

"मी तुम्हा सर्वांचे देणं देऊन टाकतो. पण सुव्रतला आता शहरात रहायला जाताना अडवू नका." सुशान्त आपली ऐट दाखवत म्हणाला.

बाबर सावकार दुःसौ स्वरात म्हणाला, "पण महाराज, आमचा यांच्यावर पूर्ण विश्वास आहे. नुनं वर्ज परत येण्या पूर्वीही नवं घायला आम्ही तयार आहोत, कारण आमची खात्री आहे की गाव सोडून गेल्यावरही सुव्रत गुप्तजी आमचं देणं केंव्हा ना केंव्हा देऊन टाकतील. त्यामुळे जाताना त्यांना अडवायचा प्रश्नच कुठे येतो?"

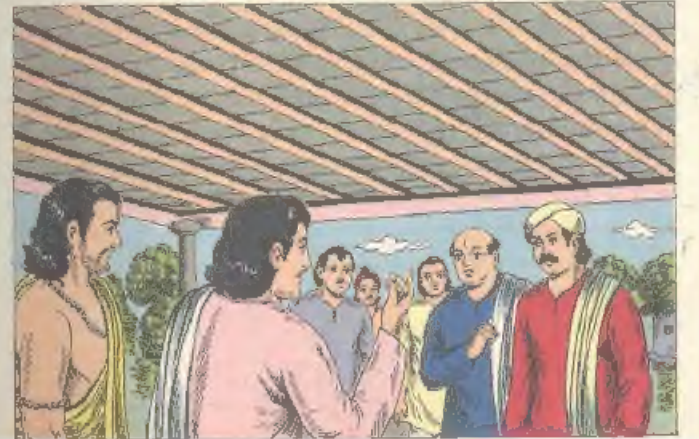
तरा हो सुशान्त पुन्हा म्हणाला - "मीच तुमचे सारे पैसे देऊन टाकतो." तेव्हा ते पाचजण सुव्रतला म्हणाले, "गुप्तजी, आम्ही कधी आमचं वर्ज चुकवण्याबाबत तुम्हाला

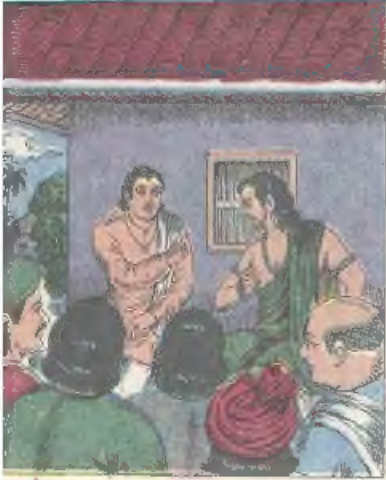
तगादा केला का? कधी कमला देवाव वगैरे आणायला परतून केला? मग आताच दुसऱ्या कोणी वर्ज फेडायची गोष्ट का केली जातेय? काही आवश्यकता आहे का असं करायची? अशी काही तजवीज करायची कल्पना तुमच्या डोक्यात का बरं आली?"

तेव्हा त्यांचे सान्त्वन करत सुव्रत म्हणाला, "माझ्या मित्रांचं माझ्यावर किती प्रेम आहे हे पहायचं होतं मला. म्हणूनच फक्त मी ही परीक्षा घेतली त्यांची. मी आपले वर्ज दुसऱ्या कोणाला नक्कीच फेडू देणार नाही; तुम्ही सगळेजण निश्चित असा याबाबत."

हे ऐकून बकित होत सुशान्त म्हणाला, "तू परीक्षा घेतलोस माजी? का बरं?"

"कारण असं, की तू प्रथमच आला आहेस





न माझ्याकडे ? तेंव्हा तुझ इतकं प्रेम आहे माझ्यावर, हे शक्ति आल्यावर तुझी इच्छा पूर्ण करणं हा धर्म बनतो ना माझा ?” सुब्रत श्रुतरत्ना.

सुशान्त अधिक आश्चर्याने म्हणाला, “तुम्हाची इच्छा पूर्ण करणार ? मी मागेत ते कसेल मला ? गोट विचार करून बोलतो आहस ना तु ?”

“विचार न करता कधीच काही बोलत नसतो मी! तेंव्हा अगदी निःसंकोच पणे बोल काय हवेय रे.” सुब्रत म्हणाला.

सुशान्तला एकदम साधूच्या बोलण्याची आठवण झाली. साधूने सुब्रतला ‘महाजानी’ असा गुल्लेज केला होता. ज्ञानी माणसं व्यर्थ बोलत नाहीत, असेही तो म्हणाला होता. आता

सुब्रत हे सारं व्यर्थच बोलत आहे असे आपण सिध्द केले तर त्याचा आपोआप असा अर्थ होईल की-सुब्रत ज्ञानी कसे मूढीच नाहीतच. अन् आता हा सुब्रत व्यर्थच काहीतरी बोलत आहे हे सिध्द करणे, म्हणजे आपल्या हातचा भड आहे.

असा विचार करून सुशान्त म्हणाला, “माझा बराचसा पैसा व्यापाराला अडकलाय. मला आता तांबडतोब वीस लाख रुपये मिळाले, तर मी दोन कोटी रुपये मिळवू शकेल. तू माझी मराणी पुरी करायला तय्यार केला आहेस ना ? मग दे तर मला वीस लाख रुपये कर्जातू.”

त्याची ही मागणी ऐकून सर्वजण आश्चर्याचकित झाले. पण त्याची मागणी ऐकून सुब्रत मात्र बरा हो विचलित झाला नाही. तो सुशान्तला म्हणाला - “मला तुझ्याशी एकांतात काही बोलायचय. आत चल जरा.”

पण नकारात्मक मान हलवत सुशान्त म्हणाला, “माझ्या मैत्रीची परीक्षा तू या सर्वासामोरच घेतलीस ना ? तू तर मोठा ‘ज्ञानी’ आहेस. ज्ञानी माणसं व्यर्थ ब्रह्मडत नसतात. मग आता नवमिमंसाच उत्तर दिलेस, तर आनंद होईल मला.”

सुब्रतने त्याला समजावण्याचा क्षण प्रयत्न केला; पण सुशान्त आपलाच हेका धरून बसला. शेवटी सुब्रतचे शिष्य मध्ये पडून म्हणाले, “गुरुजी, आपल्या बंधवापनापुढे

अगात कोणतीच गोष्ट आम्हाला महत्त्वाची नाही. आपल्या मित्राच्या मागणीइतके पैसं आमही आपल्या मरून आणून द्यावे का ?” शिष्यांचे बोलणे ऐकून नाराज झालेला सुशान्त म्हणाला, “हूं! आले मोठे पैसे देणारे! परात एक वेळचा अशाची ही शान्त असलेले तुम्ही. वीस लाख रुपये फुटून रे आणून देणार ?”

आता सुब्रत हसून म्हणाला, “बरे, त्यांना भिकारी नको समजूस. ही तर करोडपतीची मुलं आहेत. वेळ शानार्जनासाठीच हे माझ्याजवळ राहून आहेत. धनामुळे मनुष्याला लोकांकडून जनावट वाढ मिळू शकतो. आपण किती धनवान आहोत, हे इतरांना समजू द्यायची यांची इच्छा नाहीच. म्हणूनच आम्ही हां गोष्ट गुप्त ठेवली आजपर्यंत. अन् माझ्या बाबतीत म्हणशील, तर माझी स्थितीही अगदी अशीच आहे. मी जेव्हा जेव्हा पंडित समांभाठी जातो, तेव्हा-तेव्हा कित्येक राजे, जमीनदार अन् करोडपती लोक मला भेटीदाखल जमोल मोतो, हिरे अन् दागदागिने सवैरे देत असतात. ते सारं काही आजही माझ्या घरात सुरक्षित ठेवलेलं

नाहे. हे नहय रहमच रहाव अशी माझी घडण असे. पण आज तुझ्या हट्टोपणामुळे मन् मूर्खपणामुळे मला एवढं जाहीर कराय लागलं. तुझ्या वीस लाखांची मागणी पुरी करायला नास्तबबळचा एक त्रिपही पुरेसा आहे.” असे म्हणून सुब्रत घरांत जाऊन एक हिरा हातात घेऊन आला.

हिरा पाहिल्याबरोबर सुशान्त एकदम गहबडलाच! तो हळू आवाजात म्हणाला, “तु व्यर्थ गप्पा मारतोस, असं सिध्द करायला माझा विचार होता. पण आता माझंच जिण वसं व्यर्थ आहे हे मी समजून चुकलोय. पंडित अन् ज्ञानी माणसं कधी आपलं अवडंबर माजवीत नसतात. पण हे सत्य नक्षात न घेताच मी तुला खाली पहायला लावायचा प्रयत्न केला. मला क्षमा कर अन् दानपिक्षा घाल.”

यानंतर काही दिवसपर्यंत सुब्रतने सुशान्तलाअुपनिषदांचे सार सांगून त्याचा अहंकार दूर केला, अन् त्याला नम्र बनवले. सुशान्तचे दुर्गुण हळूहळू कमी होत गेले. त्याला धनाची गरज नसणारा शाश्वत असा गौरव प्राप्त झाला.



सासू तशी सून

सागर नावत सवू नाचविण एक थोडत धर्त रहात असे, पण तिच्या कंठपण्याच्या खूप विचित्र गोष्टी सांगत प्रसिद्ध होता. या गोष्टी एकदा स्वतः ससूच्याच कानावर आल्या. तेव्हा 'नापण कंठप नमून घडकासरी आहोत' असे संभर्षण ती करू लागली.

तिच्या मवरा तर वेत्याच नवशुक्ती कैलासवासी झाला होता. त्यामुळे आपला एकुलता एक मुलगा सवू यांना मेल्ले सूप साडीत वाढवत होते. असा शास तप्रायोग्य वयाचा झाल्यामुळे ससू सुयोग्य सुनेच्या गोष्टीत रसू लागली.

ससू जरी सहाकंठप असली, तरी तिच्याकडून सूपसे धन असल्यामुळे बरंचे भोक आपल्या मुनींसाठी तिच्याकडे येऊ लागले. ससू अशा सोकांना म्हणे "मी काधी कुमच्या मुलीची परोक्षा येवीन, ती त्याच भुतींशी शास्त्री, तदच मी तिला आपली सून बनवोव."

ससूने येतलेल्या परोक्षेत अनेक माझी नापसं झाल्या.

दिला एकदा असे कळले की जवळच्या एका गावात एक बांगली मुसली आहे. सवू आपण इतकं तिच्या परो गेली, सुखाशीला काही इकडच्या-सिंकडच्या शण्या झाल्या मठर दिले तेथे मोजतही केले. नेतर तिने मुलीला म्हणजे "ये, मंतर मी तुझी परोक्षा घेईन."

रुक्मिणी म्हणाली, "आमच्या झापे रोजच्या खचपिशा एकाचा दिवशी जास्त खर्च झाला तर तो यशान कादण्यासाठी ब्राम्हणी काही ना काही अुपाय करतो, आज तेचप्रमाणेही मी केवणार नाही."

हे उतर ऐकून ससू प्रसन्न होवून म्हणाली, "कादकारांत तर तु माझ्यापेक्षाही कास आहेस, तुझ्यासारखी सून णि कवी, मी प्राप्य समजते."

- अरविन्द तावसे



भुवनसुंदरी - ८

(ही पदमरा श्रीकांती वहा कां येका पालता होता, या वाळवत रोव्ही पक्षांचे अनेक गोष्टी मूल्य पावले, जन् हे सर्व पावले फक्त भुवनसुंदरीमुळे, शीळ पक्ष वाडकाप द भुवन या इबाक कोडवना मुक्ता; तर शीजन पक्षांचे वोरसिंह व मोहन हे महायोद्धे वामी बाले. मोहनच्या निधनानंतर अमैत्र्यकरने शान्तदोन भुवनसुंदरीशी जवळूनने विवाह केला. रुधरनेट्रियचा नाश करायचा निहा अचलला होता, त्याला लुह भुवनसुंदरी व तिची माम बाकीही मरत घात झाली.)

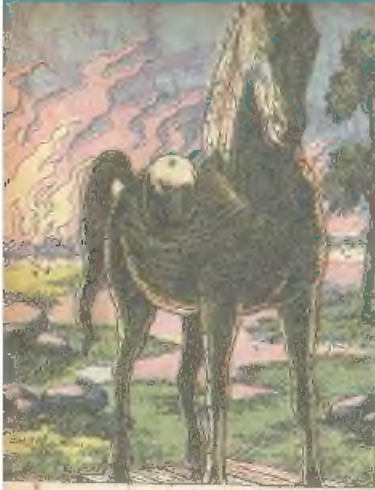
द्रीयचा पतनापूर्वीच वर्धनच्या पुत्रांमधे तीव्र जवह मुक्त झालेला होता.

ही परिस्थिती सुधारण्यासाठी श्रीकांती सह करायचा निश्चय वर्धनने केला. त्याने गुप्तपणे तसा पयलही केला. त्यासाठी त्याने आपला भेटुणा प्रत्याम्नायदू याला शस्त्राटाकडे पाठवले. पत्याम्नायदूला अरिभयंकर मुळीच जावडत नसे, तो त्याचा छेष्ट करी. त्यामुळे त्याने हा प्रयत्न केवळ तहापुरताच मर्यादित न ठेवता

रूपधरला गाठून एक कारस्थानही रचले. या योजनेनुसार द्रीयचे राजसिंहासन व राज्याच्या खजिन्हाचा अर्धा हिस्सा प्रत्याम्नायहूला मिळायचा व त्या बदल्यात त्याने द्रीय रुधरच्या हवाली करायचे असे ठरले. प्रत्याम्नायहूने रूपधरला जवन दिले की या कामात प्रशंसनही आपल्याला मवत करीत.

द्रीय नगरातही श्रीकांती मवत करायला तयार असणाऱ्या काही व्यक्ती होत्या. या

श्रीक पौराणिक कथा



त्याच्या बरोबर विरहद बाजूला असं लोटलं होतं की, ग्रीकांचा परतीचा प्रवास मुडकर व्हावा यासाठी बुद्धिमती देवीला ही संप्रेम भेट. घोड्याच्या पोटात आप्यायेण्यासाठी एका दोरीच्या शिडीचोही व्यवस्था करणारा आनी होतो.

ग्रीकांकडे ने राहणी वीर होतं त्या राणीला घोड्याच्या पोटात अंतराच्यावर त्यानो दोरावी जिरीही आत ओढून घेतली व तरवाना वन केला.

अुरतेला सारा कार्यक्रम रूपधरच्या आज्ञेप्रमाणे पार पडला, त्या राणी अंधार पडल्यावर ग्रीकांनी आपल्या शिबिरांना आग लावली आणि घोड्याच्या पोटात लपलेल्या ग्रीक वीरांशिवाय बाकी सर्वजण सडटाळह नहाजांकर वटून तेंथून निघून गेले. रेंनेडोस द्वीपापासून घोड्या अंतरावर पोचल्यानंतर त्यांनी नागर टाकले, पण एक ग्रीक योद्धा मात्र घोड्याबरोबर टाकल्या किताऱ्यावर राहिला. हा योद्धा म्हणजे रूपधरचा पुत्रच होता. त्याचे नाव होतं चोर्यनाथ. ग्रीक वीरांनी परत केल्या यावे याचा पेटल्या मजालीने संदेश देण्याच्या कामासाठी तो किताऱ्यावर लपून राहिला.

सकाळ शांत्यावर ट्रोजन मुसंडेर ग्रीकांच्या शिबिरांकडे, तेथे कस्य चामले माहे हे पहा ल्यासाठी आले. त्यांनी परत नगरात जाऊन सांगितलं की ग्रीकांची सर्वस्वी सर्व शिबिरं

वटून साक झाली असून तेथे फक्त एक लुप अवलंब असा लाकडी घोडाच फक्त आहे. बर्धन सतःच आपल्या पुत्रांसह तो घोडा पहाण्यासाठी तेथे गेला.

जेव्हा सर्वजण त्या विराट घोड्यापाशी पोचले व त्याकडे वाश्चर्याने पाहू लागले, तेव्हा त्याच्याजवळ एक म्हणाला, "हा जर बुद्धिमती देवीला अर्पण केला गेला आहे, तर तो नगरात घेऊन जाऊन देवीच्या मंदिरामधोर लुभा करून ठेवायला काय हरकत आहे?"

पण दुसरा एकजण म्हणाला, "पण बुद्धिमती देवीने तर पा युद्धात आपल्यापेक्षा शत्रुपक्षालाच वास्त साध दिली आहे. आपण तर हा घोडा दयेव जाऊन टाकू या किंवा हा सोडून त्याच्या पोटात काय आहे, ते तरी पाहू

या."

राजा बर्धनने मात्र या बोलाण्याचे संडन करत म्हटले, "देवीला अर्पण केल्या वस्तुचा असा नाश करणं महापाप होईल. आपण हा घोडा चाकांवर चढवून नगरात घेऊन जाय या."

बर्धनच्या इच्छेनुसार घोडा चाकांच्या गाडीवर ठेवून त्याला किल्ल्याच्या दारापर्यंत नेण्यात आले. पण दार लहान पडल्यामुळे दाराच्या एका बाजूची भिंत पुरेशी पाडून टाकून तो विशाल घोडा तारात गेला. घोडा जात जातानाबरोबर भिंत पश्चात् बांधून टाकली अन् घोडा नगरमध्यापर्यंत नेण्यात आला.

आता या घोड्यावरून ट्रोजनांत चर्चा सुरू





झाली, अन्त-मुलट विचार व्यक्त केले गेले, थोडे भाटणेही झाली. वर्धनची कन्या जालिनी हिला दिव्य वृष्टि प्राप्त झालेली होती. थोडा पाहून ती ओरडली, "यात इत्यावन्द वीर बसलेले आहेत."

प्रत्याम्नायदूचा पुत्र तीक्ष्णदृष्टी याने जालिनीला दुजोरा दिला. तो म्हणाला, "तुम्ही अगदी मूर्ख माणसं आहात?" असे बोलतानाच त्याने आपला झाला घोड्यावर जोराने फेकला. त्याच वेळी घोड्याच्या पोटातून हत्यारांचा क्षणखणाट ऐकू आला.

घोड्याला चारही बाजूंनी वेढलेल्या लोकांनी आरंभभोरचा मूक केला. "अरे जाऊन टाका हा घोडा! अरे फेकून द्या तो किल्ल्याच्या तटाबाहेर!" परन्तु, तरीही वर्धनच्या बाजूने लोक म्हणतच राहिले की "या लाकडी घोड्याचे काही नुकसान करू नका!"

या विषयावर ट्रोजन जनता आपसात चर्चा करत होती. इतक्यात दोन ट्रोजन सैनिक एका ग्रीक वीराला कैद करून तेथे घेवून आले. हा ग्रीक सैनिक चौर्यनाथच होता. त्याला सर्वांनीच तऱ्हेतऱ्हेचे प्रश्न विचारले, त्याला रूपधरने अंत्तम प्रशिक्षण दिलेले असल्याने तो या लोकांना समजावत बोलू लागला.

तो म्हणाला, "प्रबोधच्या हत्येचे हत्य मला अगदी बरोबर माहित आहे. मला ते माहित असल्याने रूपधराचा माझावर फार



राग आहे. ग्रीक आला मुद्दातून मागे हटले आहेत. यापेढे लढत राहण्याची त्यांची काडीभरही इच्छा नाहीच. यानावरण अनुकूल असतं, तर ते केव्हाच परत फिरले असते. द्राघ वर हत्ता करायला ते निघाले तेव्हावा तेव्हा त्यांना अनुकूल नसल्याने त्यांनी बळी वगैरे देवून वायुदेवाला संतुष्ट करून ठेवले. त्यावेळी रूपधरने कांशुकला विचारले, "आता बोल, यानंतर कसला बळी द्यायचा?" तेव्हा कांशुकने त्याच्याजवळ दहा दिवसांची मुदत मागितली. माझे खात्री आहे की, या दहा दिवसांच्या काळात रूपधरने कांशुकला शक्तिही दिली असली पाहिजे. वहा दिवसा नंतर कांशुकने समेत

ये अून साझ्याकडे बोट दाखवले. मला ताबडतोब पकडण्यात आले. ते माझा बळी देशात इतक्यात हवा योग्य दिशेने पाहू लागली. वातावरणात फरक पडला, मला विसरून जाऊन सर्वजण आपल्या प्रवासाच्या कामात मग्न झाले. त्या गडबडीत मी आपला जीव वाचवून पळून आलो."

चौर्यनाथच्या या बोलण्यावर वर्धनचा पूर्ण विश्वास बसला. त्याने चौर्यनाथला विचारले, "धोड्याबाबत तुला काय वाटते?"

"ही मोष्ट खरीच की, बुद्धिमती देवी आम्हाला अनुकूल होती, पण हलपथर व देवयथ यांनी जेव्हा त्या मूर्तीची चोरी केली, तेव्हापासून मात्र ती आमच्यावर नाराज आहे. ती मूर्ती जेव्हा आमच्या शिबिरात नेण्यात आली, तेव्हा

तिच्यातून तीन वेळा अग्निज्वाला बाहेर पडल्या. मूर्तीचे पाय धासाने मिळून गेले, पावडन त्याड झाले की देवी क्रोधित आहे. ग्रीकांनी कळवले की असा आपण युद्ध समाप्त करून स्वदेशी परत जाणेच श्रेयस्कर आहे. पण निचलावा देवीला एकाद्री वस्तु अर्पण करून मान्य निघावे. कांश्चकने मसाटाला सट्टा दिवा की आपला आटा ताबडतोब युद्ध समाप्त करून परत फिरवू अन् पुढे केव्हातरी नीट मुहूर्त पाहून पुन्हा युद्धाला निघावं." चौर्यनाथ मोठ्या खतुराकी हे सूर्य बोलला. अन् स्वतः बहून विश्वास निर्माण करायचा प्रयत्न त्याने केला. आपल्या बुद्धिसामर्थ्याने त्याने ही एक कहाणी बनवून सांगितली.

"पण इतका मोठा घोडा कशासाठी

बनवला त्यांनी?" वर्धनने विचारले.

"मोठा फार विशाल असल्याने तुम्ही तो शहरात नेणार नाही अशी ग्रीकांची कल्पना होती. त्याला वाटले की आपल्याला अर्पण केलेली वस्तु तुम्ही नोंकांनी तिच्या देवळापर्यंत नेले नाही, की देवी बुद्धिमती नक्कीच तुमच्यावर नाराज होईल, पण त्यांची ही कल्पना अता बुकीची ठरलीय. घोडा तर तुम्ही शहरात आणलातही. आता तुमच्या पराजय होण्याचा प्रश्नच येत नाही. तुमचं साम्राज्य अता चापही दिशांना विस्तारेल. असा काही न पडावं म्हणूनच ग्रीकांनी इतका मोठा घोडा पडवला," चौर्यनाथ झुंजला.

"हे गारं अगदी घादांत खोट आहे. हलपथरच अता नक्कीच काही कारस्थान आहे. याच्या बोलाण्यावर विश्वास ठेवून तुम्ही स्वतःच्या पण्यावर घोडा पाडून घेऊ नका." तीक्ष्णदृष्टी मंडळाने ओरडला. तो पुढे असे ही म्हणाला की, "मी आताच आपली इश्टदेवता कुबर्न हिला प्रकट व्हायला लावतो अन् हा घोडा कसा वाळून टाकचा बाबद्दल सद्दा घेतो."

पण तीक्ष्णदृष्टी असे काही करून नवर वाचवू शकला नाही. कारण तो आपल्या घरी पोचताच त्याच्या दोन मुलांना डसून, दोन महासर्पानी मारून टाकले. आपल्या मुलांना वाचवण्याच्या प्रयत्नात तो स्वतःही सर्पदेवाने मरून गेला. लाकडी घोडा नष्ट करण्याचा त्याचा प्रयत्नही यामुळे विफल झाला.

या अपशकुनामुळे चौर्यनाथने सांगितलेल्या खोऱ्या गौहोवर द्रोऊन लोकांचा विश्वास जास्त वाढलाच. वर्धनला तर असे वाटले की बुद्धिमतीदेवीवर माला फेकण्याच्या त्याच्या अपराधासाठीच तिने त्याला योग्य शिक्षा केलीय. नंतर थोड्या मन्वोच्चारण करतून त्याने तो घोडा देवीला अर्पण केला. द्रोऊन सिया स्नान करीर कसून आल्या व त्यांनी घोड्याला फुलांच्या माळांनी सजवले; त्याच्या चारी पायांवर फुले ओतली. द्रोऊनांनी युद्धाच्या विजयोत्सवाची तयारी सुरू केली. घाबरलेला प्रभंजन मात्र चुपचाप आपल्या सैनिकांसह ऐटा पर्वतावर निघून गेला.

क्रमशः



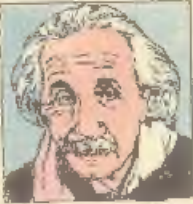
चान्दोवाच्या बातम्या

पोहोण्यात अग्रगण्य

भद्रासचा कुटुंबीयवरून व त्याचे संसर्गस्थ बालक-
बालिका पाण्यात खूप दूरवर पोहोचणे म्हणजे अवदी
हातचा मळ आहे, हे सिद्ध करत आहेत. परंतु
क्रासचा बाई, डिलीज या शस्तरांपटूने अटलाटिक
समुद्र पारून पोहोचून ओमानाच्या निश्चय केला व
मेस्वा १६ डिसेंबरला आफ्रिकेच्या वेडी गावाच्या
टोकापासून पोहत निघून दोन महिन्यांनी तो
आर्जेन्टीनाच्या डिजराभून येथे पोचला. पोहत असताना
तो वसिपसचा अपघात करी व चार मीटर लांबीच्या
ओढ्याच्या तरापुसार झोपत असे, थायस व
बनेमट ही त्याची दोन मुले आगली आई कैथरीन
हिच्यासह अगोदर व डिजराभूनला पोचली; व त्यांनी
आपल्या धित्याचे मोठ्या आनंदाने स्वागत केले.

दोळ्यांची विक्री

नेवदानाबाबत आपल्या सर्वांना माहीत आहे व
मानवतेच्या दृष्टीने साठी केव्हा जाणाऱ्या
श्रुत अशा कार्यात नेवदानाची गणना केली जाते.
परंतु मृशमिष्टा
प्रमाणे दोळ्यांची
विक्री होत नाही.
आम्हां आता
त्या दोळ्यांच्या
विप्रीयांसाठी निर्मिल
आहेत ते दोळे
मर्यादांमध्य प्राण
साचे नव्हत. डॉ.
हेन्री अनाहमस यांच्याजवळ सुप्रसिद्ध भौतिक शास्त्रज्ञ
आल्बर्टाईन यांचे दोळे सुर्पक्षत ठेवलेले आहेत. ते



कोणत्याही किमतीला विकत घेण्याची तोकांची
अहममिका चालू आहे. सुप्रसिद्ध बापक मायकेल
जैक्सन हाही लक्षा द्याऊकपेकी एक आहे. १९४४
मध्ये आल्बर्टाईन मृत्यु पावल्यावर त्यांच्या आरीपाचे
काही भाग 'अॅटॉमी' द्वारा काढून घेण्यात आले. हे
काम डॉ. थॉमस शॉर्वे यांनी केले होते. आजही
त्यांच्याजवळ आइन्स्टाईन यांचा मेण्ड मरकित आहे.
डॉ० हावेयांचे म्हणणे असे की, जेव्हा 'अॅटॉमी' केली,
तेव्हा दोळे काढून घेतले गेले नव्हते. सध्या या विषयावर
मतभेद चालू आहेत. अकूम तरी काही निष्कर्ष
निघालेला नाही.



सर्वात म्हातारी स्त्री कोण ?

बिनीजबुक डॉफकल
रेकोर्डच्या आधारे
जगातील सर्वात
म्हातारी स्त्री म्हणजे
फ्रान्समधील ल्युसी
कनेमंट गुकताचिले
आपली १२९ वा

वाढविलेला जन्म. परंतु जगातील बरेचशा
महिलांच्या एका शहात्या स्त्रीचा जन्म लक्षा आहे की,
ती ल्युसी स्लेमंट पेक्षाही अधिक वयस्क आहे हे सिद्ध
करण्यासाठी तिच्याजवळ कसला पुरावा तर नाही, परंतु
असे कळते की तिचा जन्म २९ मार्च १८७१ रोजी एका
गुलाम कुटुंबात झाला. जन्मतः सुरुवाती दिवशी
एक वर्षाने तिचे नामकरण झाले. १८८८ मध्ये जर्मनीत
मधुर गुलाबमिठीचे भुवनेन झाले. डॉक्टरांचे म्हणणे
असे की चार फूट अंची असलेल्या या जेरोनिमाना
म्हातारपण सुरुवात आले. आता गिनीज बुकचे अधिकारी
आपली नोंद बदलतील काय हे पहायचे आहे.



तीन त्यागी

दुर्दानेचची विव्रमादित्य पुन्हा झाडापाशी
झोपा. त्याने झाडावरून प्रेत खाली उतरवले
आणि ते खाद्यावर घेतले. नेहमीप्रमाणे तो
भक्षणाची घाट चालू लागला. तेव्हा प्रेतात
पसत असलेल्या घेराळाबोलू लागला. "हे राजा,
जापल्या राज्यात काम करीत असलेल्या गर्भ
लोकांवर विव्रमात ठेवून राजा स्वस्थ बसून
राहिला. तर तो राजाचा मूर्खपणाच ठरेल. राजा
अधिकेकी आहे हेच त्यामुळे सिद्ध होईल.
राज्यातील हे प्रमुख मूय चंद्रमेन नावाचा राजा
विसरला. त्याने आपल्या एका हेरासाठी आपले
प्राण पणाला लावले. त्या राजाचा गोष्ट मी
तुला सांगतो.

चार वर्षांपूर्वीची गोष्ट आहे. श्वश्रुचिन्दिचा
नावाच्या राज्याचा राजा चंद्रमेन याच्या
दरबारात शिवदत्त नावाचा एक तरुण गुपचाराचे
काम करीत असे. राजाचे त्याच्यावर खूप प्रेम
होते. शिवदत्ताची राजभक्ति वाखाणण्यासारखी

विदात कथा

[illegible][illegible]

सिंहगढ़ नगर किला

अग्निवक्त्रा मृगं शुक्रं चित्रका मूलध्वजः

[illegible]

Amrita Bharti,
Shiksha Vidyapeeth, Nagpur



पशुधरो फार भुकेलं असल्यामुळे ते जेवणावर तरुन पडले होते.

इतव्यात गळोतली कुत्रां भुकायला
लागली गळोत पांचव्यादरोबर प्रीतमने
आपल्या तानातल्या कडीत एका कुठ्याला
जोराने मासून, अन् तो ओसडला, “या
प्रीतमची भूतावरची मन्त्र शक्ती गावच्या या
कुठ्यान काय माहीत”

इकडे पाहण्याचा जेवण मपत आले होते
 सिंदूरया भगवत बन्ध करून अन्नपूर्णा त्यांना
 स्नानांही, तुम्हां तोंक लवकर लवकर खाऊन
 घ्या. माझा नवरा पौर्णिमेचा इथे इतक्यात,
 तो कसल्या मंत्रावाचा आहे, हे मला, त्याच्या
 गाकवल्यांना अज भवतां माहीतच आहे

तुम्हारा जेबाना त्यात पाहिले, मग मग
 अन भासोही खैर नाही. मी याचा फायदा
 घेतो. माझ्या तबखाने दस्ताने घातले
 तरी अंधूक तका मुळीत मग जेवण
 मीपेपर्यंत भोरू दे त्याला. तंवर हा जेवता
 विषवून टोका अन् दवाजा तपन फायदम
 मुझी मालक अधरात जायन हा अंगण
 ती परमात निघून गेली.

श्रेष्ठम दरवाना छोटावत गोन्ना गन्ना
कोणी नो बुधडेना, शेवटी नो गन्ना
"अन्नपूर्णा ए अन्नपूर्णा" गन्ना नो गन्ना
ना" अन्न पन्हा तो ओकल गन्ना

एक मिनिटातच अज्ञानतः दरवाजा
मुघडला. घरात मिट्टी ताराने नेमा या
अंधारातूनच चार माकृत्या पद बाहेरून घन
प्रीतमला झाली पाडून त्यालाच पाहणाऱ्या
नव्वत ब्राह्मेर पळत गेल्या.

‘अरे मेला सलो’ इहणत ते तनी =
राहिला अन् स्वतः शीघ्र बंडबद्धता माने की
माणसं आहेत की मृत?” वैधानुक्रमिक या
चटकन अुठाही येतं नव्हतं, याच्या पाने
मनोदोष गमन या मार्गात आता अकाली
याच्या अंशाला पन्हात येत आहे याचा
अनुपमां या दायका आहेत या काण
कन मलाया

आने, आने १११ हय १११ १११
 परमातृन धगत आली १११ १११ १११
 लावला आणि प्रीतमजवळ १११ १११ १११

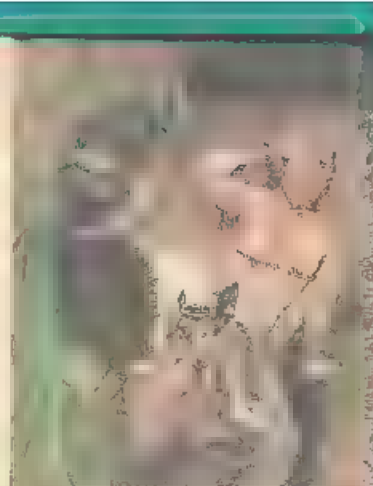
[illegible]

१. १५७० आपल्या हातातला दिवा
२. १५७० मला मला, १५७० मला मला
३. १५७० मला मला, १५७० मला मला
४. १५७० मला मला, १५७० मला मला
५. १५७० मला मला, १५७० मला मला
६. १५७० मला मला, १५७० मला मला
७. १५७० मला मला, १५७० मला मला
८. १५७० मला मला, १५७० मला मला
९. १५७० मला मला, १५७० मला मला
१०. १५७० मला मला, १५७० मला मला

क्या बड़बड़ नावर्तीयस? श्री काय
वि. जलनोय अन लू वाथ दोलनेयस " रणानं
न बालला खरा, पण त्याला एकदम काही
काळ येवून त्यान आपला बाबाज खाली
आण ता

“आता पश्चात्ताप करून काय
 व्यापार तुम्ही ही भूतविद्या न शिकता रती
 त्रक काही व्यापार वगैरे केला असताना,
 त्या व्यापार नसत का झाला?”

१- मन्त्रं शोचयत प्रीतमं मृगाला,
२- अक्षय्यं लावलीयस ह्रीं कोष्ठी भूरा



वीक्ष तर नाहँ संचारलं ना अंगल^{१३} नन्
अश्रुणाकडे लो मथिया नजरेंस पाहू जागतो

‘असं नर एक ता एक दिवस क्षोणात्त्र
 होत, पण आज काय घडलं ते ऐका ना। तुम्ही
 मूख भुवरवायला शेजारच्या गडदी गेलान,
 तुम्ही तिथ त्या भुताना घडवून नावलं, पण
 तों सरळ वध आली, त्यांनी मला वधूला
 शिवा दिल्या अन् म्हटलं, ‘ए भुतांचा राजा
 पीतलची बायको’ आम्ही आपल्या अपुऱ्या
 इच्छा पुऱ्या करावला एकाद्याच्या अंगात
 मज्जर करतो, कधी पानेवर खाण्यामांडलं
 अस करतो आम्ही, पण तुम्हा नवरा’ तो
 ते। गवत लपुंगी करतं पन् काढता।
 ४२. मला आमच्या इच्छा पुऱ्या करून

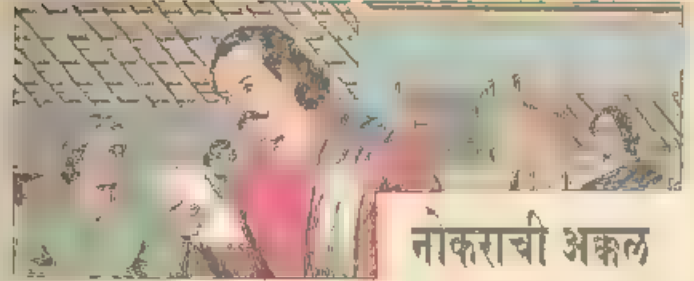
घेच्यात तो विघ्न आणतो आता तूही पहात रहा, सडक्या पन्नावळी अन् किड्यानी भरलेली कड्डेलिकाची पानं त्याने झाली ठेकेली, की आम्ही ओरबाडून खावून टाकू त्यांना आपल्या घरातच ठाण मांडून."

शेतमनं आपली छळी बुडेलली अन् तो म्हणू लागला, "कुठं भाहेत ती सांग बर!" अन्नपूर्णा म्हणाली, "शाबा थांबा! मला पुरतं सगळं सांगूया, त्या भुताकडे पाहूनच मला अन्न वाटलं की, ती भुकेनेच तडफडत वाहेल. मी एक तपेंतभर भात अन् टोपलीभर भाज्या शिजवल्या अन् त्यांच्या समोर ओतलं मारं अन्न. तेव्हा ती भूत त्यावर तुटून पडून अन्धाभासाखी लावू लागली, मी त्यांना कितल की अन्ता तरी साड्या तवच्याला क्षमा करा. सर्वांनी खाता खाताच होकी हलकून कडुली तर दिवी पण त्यांच्यातलं एक लंगडं आणि तिरळ भूत म्हणालं? "तुझ्या मवच्याला मी तरी मुळीच मोडणार नाही त्याला आगीत भाजूनच तुकडे तुकडे करून टाकणार आहे मी अन्न न केले तर रंगपुरचा

रंग नव्हेच मी' अस म्हणत त्या पायावर बुज्या राहिला अन् त्याने अन्न कंफ लागला ते पाहून मी तर मान न झाले त्याने अन्न घेऊन तडफडत भात न करून त्या भुतेनेच अन्न घेऊन कडुली मारून इतक्यात तुम्ही आलातच, त्यांना कडाचेत माझी दया झाली असावी, किंवा त्यांना अन्न न भय तरी वाटल असावं. बस, पळून या ती "

प्रोतमही आता घरवर कापत म्हणाला "अन्न ? त्या भुतांच्यात रंगाही न ग हात" म्हणजे तर मी थोडक्यात वाचलो म्हणजे मी त्याच्या तावडीत सापडलो असताना, त्या करच त्याने मला तुकडे तुकडे करून वाटल असतं." अस बोलत तो मन्वोस्वाद करू लागला, त्याने देवघरात जाऊन वार करू करून बेलतं

नवरा देवघरात शिरताच अन्नपण त्या समाघातचा श्वास सोडला अन् त्या भुतावर मनोमन क्षमा मागितली थोड्या वेळापुढी त्यांना तिनं भुमीजिच शिष्या दित्या हाण



हुल्लं संपूर्ण भैरवला एका नोकराची गरज होती याचद्वारे तो आपला मित्र केशव याच्या घरात आल्या. केशव म्हणताना, "माझ्या जवळ दोन माणसं आहेत ज्यांना किंवाय रावही आहेत, त्यांना काम चांगला बुद्धिमान आहेत; पण तो काम नितनून घेऊ लागून करत नाही, अन् प्रगार माथ सरयर त्रासल्याला दुसरा तो आहे, तो अगदी काद अन्न पण मग तावून काम करतो अन् आत्म पागारचीही अपेक्षा नाहीयत्याची, आता रायापंचा कुपाना तुझ्याकडे पाठवू, ते तुंच माग

मानऊ बुद्धिमान असेल तर बुद्धी नाकून कडुली तो काम करून घेऊन शकतो. तु रायापंचा मागना जाव पावव माझ्याकडे" अन् भय म्हणाला

वरत वरत अन्न न केले म्हणत भैरवकडे सांगत तो त्या भुताला मी आतास अस

करून घेतल्यावर भैरव त्याच्यावर खुश झाला. भैरवची मुलगी जवळच्या शहरात रहात असे तिने एकदा आपल्या पिढ्याकडे चिट्ठी पाठवली "माझ्या नणंदे व तस ठारल आहे, बराकडल्याना आमच्याकडून आपल्या गावी मिळतात तशा दोन वैगणी रंगाच्या माझ्या हव्या आहेत, येत्या शनिवारपर्यंत मला त्या मिळायला हव्यात," चिट्ठी आणणारा माणूस भैरवना म्हणाला, "मी आजच संध्याकाळी शहरात परतणार आहे, त्यापूर्वी आपण सांडके आणून ठेवल्यात तर मीच घेऊन जाईन."

भैरवन सर्वच रंगाबाला निरोप पाठवला, कळले की वैगणी रंगाच्या माझ्या त्याच्याजवळ तयार तर नाहीत, पण दोन दिवसात रंगवून मिळू शकतील. त्या दिवशी बुधवार होता. भैरवने चिट्ठी आणणाऱ्या बरोबर निरोप दिला की, शनिवारपर्यंत साड्या पोचवायची व्यवस्था होईल, नंतर भोकरला बोलावून त्याला



प्रफुल्ल गांवुनकार



मग हा नाककण मागू. घेऊ न म्हणजे
'जेव्हा रागाचा तारा उभा' सगळ्यांनाच
शेतायच आहे. नीट लक्षात ठेव."

"अग धुकवारी रात्रीच मला झपून निघायला
हवं. आपण काही काळजी करू नका. मी
अनिवारी नकी पोवेन तिथे." शंकर कुत्तरला.
शुक्रवारी पांढूस पडायला लागला.
मकाळपासून मध्याकाळपर्यंत अगदी
मुसळधार पांढूस पडला, पांढूस थांबल्यावर
रंगाबाने भैरवकडे साड्या आणून दिल्या, अन्
तो म्हणाला, "रंग अजून पक्का झालेला नाही.
माऊया कोळजोपूर्वक मी त्या वाड्याच्या आहूत,
आणखी एक दिवस थांब्यावर पाणी पडायला
नकाय." नंतर रंगाबा निघून गेला.

भैरव साबडतोच शंकरला म्हणाला,
म्हणाला, "माझ्याकडे येऊन बस. मला
पाणी पडले तर रंग निघवून देईल."
माझ्या हाती घेत शंकर म्हणाला, "म
शंकरमुद्दा पाणी पडू देणार नाही. आपण
मोवचराचा पक्का आहे. रंग येऊन पोचू न
निघतोय मी."

नंतर भैरव अन् त्याची बायको म्हणाली,
लावली बायको भैरवला म्हणाली, "माझे
मासरकडक्यांनी मागितल्या तांबड्या
आपली मुलगी न्याना देऊ आहे, त्यामुळे
मासरची मागस आपल्या मुलीच खूप काळ
नकाय."

बर झाले, घेऊन तेथीं अगदीच
सारखा विश्वासू नोक मिळाला, तो न
मनाच त्याच्याकडे जाऊन पोचतल्या असता
तो, पसरा काढून घेत नोकगाराच्या रंग
वैताग नुसता." भैरव बालला,

इलक्यात शंकाच्या घरातून काही रंग
नोक आल्याने ते दोघेही तेथे गेले. रंग
राजाराम घाल्या वडिलांना घालून
हृदयविकाराचा झटका आला होता. वैचार
तपासून असे मागितले की, "माझ्यावरून
योग्य ती औषध नाहीत, तुम्ही ती
शहरातून मागवा, किंवा यालाच रंगून
बरोबर घेऊन जा. मी तात्पुरतं औषध
शहरात भैरवच्या अंठाबाबांच्या घराच
होती, शिवाय त्याची मुलगीही नकाय."

मग रागाचा तारा उभा राहिला. शंकराबाबांनी
अन् त्याच्या तयार झाला. साबडतोच शंकराची
नोक करण्यात आली. राजारामच्या
नोकगाराच्या इतर माणसही निघाली. भैरव
माऊया कोळजोत निघाला. जाताना वाटेतल्या
अगदी घराशी गाडी थांबवली, त्यानून असे
कळले की, शंकर शंकादरच शहराकडे रवाना
असा आहे, त्याने मनात विचार केला;
"आज रावत, तर शहराकडे निघायला
जाऊन शंकरला निघायला आणून मरा. भुईर
मागस मनात तर बरे झाले असत."

पण आता शंकर वाटेतही नकाय. जाऊ
आल्या नकाय. कारण शहराकडे जाणारी
पसनाची वाडी होती. भैरवने राजारामच्या
घरातून चौ एका वुराम डॉक्टरकडे तपासणी
करवून डॉक्टर म्हणाले की, "तुम
जाऊन डॉक्टरांक काही ताहोय पण
निघतोय. तपासणी घेऊन दोन दिवस
माझ्यासमोर येतले तर बरे होईल." मग मी
माझ्याच्या करून भैरव मुलीच्या घरी गेला.
त्याच्या वडिलांना पाहून खुश होत मुलीने
विचारले, "बाबा, घरास झपत नाही, तर
दुतक काही कशाला घेतलेत? साड्यांमाडा
पसदा नोकही पडवता आला असता ना!"

तसे न सामरे म्हणाले, "अग मनाचा
जस काय बोलेतस आपल्या बाबांना? इतक्या
मनाचा तर ते आलेत हे भावून नव्हते का
तपासणी आले नकायलच झाले की."



भैरवने मुलीला सर्व हाकिल सगितली अन्
म्हटले, "म्हजजे शंकर अजूनही इथे पाचला
नाही तर 'जानत निघायलाय ना, येईल योद्या
वेळान आता आलोच आहे. तर लयालाहं हजर
राहान म्हणतो."

शंका वडाले शंकर आलाच तो पाचसाच
खूप मिळाला होता, भैरव त्याला म्हणाला,
"पांढूस पडत होता ना, थोडा वेळ थांबला
असताय, तर माझ्या मी स्वतःच घेऊन आला
असताय."

"मालक, पण मी म्हटलं नव्हतं की, की मी
वचराचा अगदी पक्का आहे, आपल्या आज्ञानुसार
शनिवारी शहरात पोचून खोदून मालाकर्णिक
भरायच होतं ना? मग पांढूस पडो नाहीतर

शंकराचार्य मी आपल्या भविष्यकृता राहिले?"

शंकर अभिमानाने म्हणाला,

संशयभरल्या भावांजल भैरवने त्याला विचारले, "आलास ते चांगले ज्ञान रे? पण रंगोखातं ताड्या भिजू देणुनको, असं ब्रह्मायनेल आपणणीत होले न?"

"भाषण सांगित्त, अन् मी ऐकणार नाही ते? मी बरा साड्या भिजू देईन? एक बेअधर्मी पाणी पडल नाहीयन्यांच्यावर, माठी मावघानी वाफ्तालीय मी" शंकर खोलला

आश्चर्य घट्ट करत भैरवने विचारले, "ते कसं शक्य आहे?"

"हो, अक्कल अगेल खोब्यात, तर का नाही शक्य होणार? मी निघालो, तेंव्हा पाऊस टपटपत होतच, मी दोन्ही साड्या एका लहान टुकेत ठेवल्या." शंकर खोलला

"मग आहे कुठे ती टूक?" भैरवने ताबडतोब विचारले

"पय्याच्या टुकेत एकाद्या भोक्यातून गवमाचं पाणी शिरले म्हणून ती मी घरीच पलंगालाही ठेवून आलोय" आपली बुद्धिमानी दाखवत

शंकर म्हणाला

त्याचे बोलणे ऐकून घरातली गय पळत एकदम हसू लागली. मग ती संकीचल्यासारखे वाटले त तोंड ताड्यातून गावाकडे रोला अन् साड्या घेऊन तेंव्हा तसे मुहूर्ताच्या अंगोदर परत आला

गोवांना परत पोचल्यावर रोवर कशे का ओतावून घेऊन भैरव म्हणाला, "तुम्हाला प्रथमच सावध केले होतेस, मी शंकराच नावून, प्रमाणित्कपणे काम करतो मग रा अगदीच कुछू आहे, तसेही त्याला च माणून काढून राकायची इच्छा नाहीय भाई त्याला आता मी अशी काम दईन की ज्यात त्याची फायदा नसत नसत त्याला शक्य होईल

झाडाना पाणी देणं, वगैरे कामं सोपवीन मी त्याच्यावर, पण तू आता त्या बुद्धिमान नाकराला पाठव, त्यान पणार जास्त मागितला तरी त्याला या असल्या सुचण्या मी एक काम शोषित्त मसजून अन् वेळोवेळ देत राई

केवळ तत्पर होऊनच मार्गित्त प्राणपणाने मी मीमरा नोकर पाठवून दिला.

शंकराचार्य मी आपल्या भविष्यकृता राहिले?"

शंकराचार्य मी आपल्या भविष्यकृता राहिले?"



महाभारत

बाल्या आपल्या ८ प्रवचनांमध्ये म्हणत आहे की जगात आपल्या बायकांमुलांमह मुलाने दिवस घालवण्याच्या मार्गाच खुटला आहे. आता आपण करणार तरी काय? तुमच्यापैकी कुणाला मी राक्षसाकडे हवा मी कर तुम्हाला माझा माझा सौला अ प्रमनादमाच्या गोडा देय की आपला वड वडचा वड वडचा वड अशा पोरचा अन्ही देखू? की विवाह करून द्या? अन्हीवधारी माझ्यावर आहे त्या पोरच्या मुलांना राक्षसाच्या हवाली करू? अन्हीमना अकचमना १६मना यः की इवध लाय आपलाच आपला देयला मी

माझ्या नवऱ्याची प्रप्यनालाची आयोपकरी मुलाच पालतपाषण करीत, त्याच भविष्य नीट घडवीन, तेंव्हा मीच राक्षसाचं खात बनव हेच ठीक होईल

दवालाण एकदम म्हणून तंत्रायक ला मिम मारला वेल दाखले गट लापले त्यान मारा भोवता पयल परत बनय म्हण लचला

"तुम्ही दोघ बुगीचच का रडत आहात" मला पाठवा ना राक्षसाकडे अक्की एक दिवस मला हेघ सोडून तुमच्यापासून दुर स्थान लायणार, त्याचा घन-पाच वर्षाचा मुलगा त्यावेळी मजेने इकडे तिकडे बागडता होला आपल्या ब्रोमह्मा भाषेत तो बोल्त लागला, "मी लायशाला मालून ताकीन, तुम्ही कोनी आता ललूनका" त्याचे हे बोलणे ऐकून वध स्थिती

बकामुगाचा वध



A photograph of a large, multi-story building with a prominent red section, possibly a school or institutional building, surrounded by trees and a fence. The building has a complex roofline with multiple gables and windows. The red section is a large, central part of the building. The building is surrounded by trees and a fence. The image is somewhat blurry and has a vintage feel.

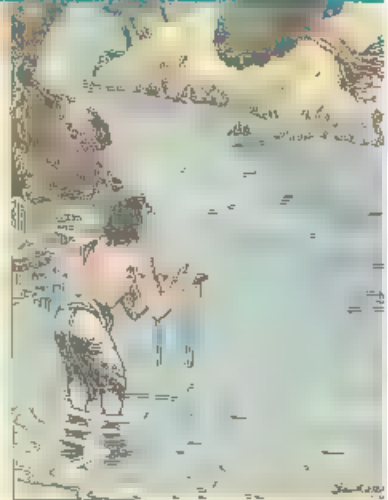
सूर्योदयाच्या सुमारास भीम ब्राह्मणाला
म्हणाला, "ब्राह्मणदेवता, मत्त सर राजभर
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

भोमोत वनो गावातीहनेने राखत ना
 ४ ना भोवा उणां जाम्ना उणां अमराणा
 म्याच्या दक्षिण दिशेला रानिमाणा
 दाक्षसाच्या ठिकाणापासून ब याच दूर, धूम्रता
 किनारी त्याने गाडी थांबवली, अन् तंथूनच तो
 जेरजोराने बकासुरांना हाका मारू ल
 पण तो ब्रधत्त वैशंपर्यन्त भोमना सम निघना
 गाडीत भरलेले पदार्थ तेथेच बसून त्याने हा हा
 सुखात केली,

माणूस मजेने खात असलेला त्याने पहिला, त्याने
दुसरा माणूस गरीब शाय, व दुसऱ्या
गरीबाकडून भांडस घेऊन तिसऱ्याला देतो.
दुसऱ्याला दान

[illegible][illegible]

॥ त्राव्या हीनांग होते त्यांना पुन्हा एक
 मग सुपूतून भीमावर फेंकले; पण भीमाने
 दोन्ही बाईंघोटा डालोसारखा अप्रयोग
 करत ते अवघले आसपास एकही नरेंसे डाढ
 ॥ ३॥ श्रंत दोघांतो झाडानीच एकेमेकसी वृद्ध
 ॥ ४॥ उत्तर बकानुसुने भीमाला जापल्या
 ॥ ५॥ गं पकडले न बोधांच्यात मल्लपूव सुरू
 ॥ ६॥ दोघेही एकमेकांसा काही वेळ बर व



त्याच्या गौरवस्थाने व हाहा कारणे त्याचे
बोधव सेशे धावतच युपस्थित झाले. भीमाने
त्यांनाही दरडावून सांगितले की “इत”
तुम्हापैकी कोणी माणसाला मारून खावचा
प्रयत्न केला, तर तुमचीही गथ केली गणार-
नाही, तुमचीही या नकासुरा सांखीन



परिस्थिति होईत हे नकारात ठेवावीर!"

ते सार राक्षस बिचारे भयाने कापतच लेवून नाहिलेडालं भीमानं नंतर ब्रकसुराचे अचेतत शरीर धेचून आपण गावच्या वेशीजवळ ठाकले वस्वत नर्दांत म्मानं करुन घरी परतला त्याने सारा वृत्तान्त धर्मराज व आपल्या बंधूना कथन केला

नगपतील लोकांनी बकामुठाचे मृत शरीर पाहिलेअन्नी बातमी साच्या शब्दभर पसरली, आपल्यावरील संकट काणी दूर केले हे कोणावाच कळले नाही, पण त्यांनी त्या अज्ञात पुण्यात्म्याची खूप प्रशंसा केली व आपल्या इष्टदेवतांची पूजाही केली. ज्या काणा ब्राह्मणाची त्या दिवशी पाठी होती त्याला शोधून लोक त्याच्या घरी आले व राक्षसाला कोणी मारले याप्रिपयी त्यांनी चौकशी केली

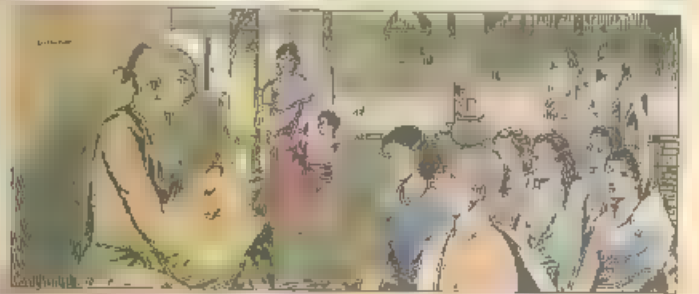
कुन्तीची मठ ब्राह्मणाला आठवली अन् न रहस्य गुप्तच ठेवणे हे आपले कर्तव्य मानून, गमनात न व्हाय ना "हस्य वन जाग त्या नगावा वन" असा मंत्र जा फल काढता व हे व इतक्यात आपण एक मित्रपुत्र माव्या

नकासुराचा वध केला असावा,

एका लोकांनी गावावरचे संकट नष्ट्याबद्दल मोठा आत्मव साजरा केला कुन्ती आणि पांडवही त्या कृतवात सामिल झाले. पुढही त्या ब्राह्मणाच्याच घरात राहून त गावात भिक्षा मागून ते आपलं दिवस व्यतीत करीत गहिले.

एके दिवशी या ब्राह्मणाकडे देशभर घुसण करीत रहाणारा दुसरा एक ब्राह्मण आला. या ब्राह्मणाचे आनिध्य स्वोकारुन त्याने आपल्या भ्रमनोचा वृत्तान्त सांगितला, अनंक राजे व त्यांच्या कार्यकलापांबद्दलची बरीच माहिती हा त्यान कथन केली. त्याच भोपात त्याने पांचाच देशन्वा राजा दुपदयाचा शुद्धेव करून सांगितले की शिखंडी, धृष्टद्युम्न व द्रौपदी ही त्याची अपत्ये आहेत द्रौपदी स्थपवराच्या योजनेबद्दलही त्याने संक्षेपान सांगितले. कुन्ती व पांडवानी याबद्दल सविस्तर जाणायची भुत्सुकता व्यक्त केल्यावरून तो ब्राह्मण सांगू लागला

क्रमशः



शृङ्ग मण्डप

जब राज्यपाल राजीव रतनजी यादव ने मिर्जापुर में गंगा नदी पर बांध बनाने के लिए एक समिति के अध्यक्ष के रूप में कार्य किया, तो उन्होंने कहा कि बांध बनाने के लिए एक समिति के अध्यक्ष के रूप में कार्य किया।

१६३७७ सी घाटया धोन्गनाई हवीकारनाई सिध्दरीकाले दोन सिध्द हातात जचलुन गी ॥ १ ॥ २ ॥ ३ ॥ ४ ॥
मुक्ताबा हाक भकून प्कामाना, 'असे पलीश, गोजारचा घरी गाडून हातोटी वेंचून मे घे' ॥ ५ ॥ ६ ॥ ७ ॥ ८ ॥
हो विचें टांगू वा ॥

मतीं लागीं घेवो हरा पण त्यांच्याकड हाताडी नहोय असे म्हणत परत आला.
 रामेश त्याला म्हणाला मग बस कर समोर नारायणच्या घरी आंबूत त्याला विचारलं त्हाण ?
 फनी पुन्हा दिवाळ्या झुताचं घात येतू न त्याच्या घरीही झुताची नसल्यापे सांगू लागला. पण रामेश
 निराश न होता मुलाला आपणही दोन तीन ठिकाणी पाठवले. पण प्रत्येकाने नकाराप्रदान वा मना
 आला मग वाराज होत रामेश जगदीशाला म्हणाला, "पाहिरीस आमच्या मज्जावात्याची नियत. म मराच
 हातोडी मदीं असेलच. पण देवाच नही त ते आमी माणसं ज्या गावात जसतील, तिथे एकी ज्हाण रावत
 जगदीश वावर होके देवपूज गंध संहिता मंदिर रामेश गावाला म्हणाला. कधी शायदा त्याच नदी
 मग काय करणार ? शेवटच्या दोलोतीतच पेटीतली वापली हातोडी वाज बाजली "

हे एकुल जसदोशना जेहवा भाग पाहूप्रदासारखं झाला

क. कल्पवृक्ष



वडाचे झाड (वटवृक्ष)

॥ बडने याच नाही, असे आरातान एकही गाव नाही, असे आपण खात्रीने म्हणू शकू. गावाच्या बाहेर असलेल्या वस्तीच्याच्या छायेत सामने वगुमणी आपला शकवा दूर करणायामाची असून विश्रान्ति घेतात. झाडांच्या फांद्यांना फुलणाऱ्या मुळ्या वेसासारख्या नटकले असतात. पर्णपत्रं समुद्रापशी गोविडाला नुसले असे. त्याच्या छायेत पूर्वी द्युत जाणारे व्यापारी (बनविये) बरेच दिवस मुकाम करीत, म्हणूनच पश्चात शास्त्रे या झाडाचे नावच 'बनवियान' असे पडले. 'हल्दीत याला 'बरगद', 'तमिसमधून 'आल', 'मन्यान्तान 'पेरल' ब'तेलगत 'मर्दि' असे म्हणतात. इराणीय झाडास 'ईडिप्रन' फल' असे म्हणतात. 'पावाच्या काळो जपयहान दामयत्ये स्थेष्ट महिनाच्या अमावास्याला नटवुलाची पुजा करत असत. असे म्हणू. गाव की आपला पती मलबारात याच्या प्राणरक्षणासाठी होती. सवित्रीनेही वडाची पूजा केली हे नवे साष्टीच्या अशी मज्जा जलप्रवाय होईल वंहायी यो विष्णु शिशुभूषात वडाच्या पानावर पडून प मरणा मरणा रहातोल अशी भक्तीने एक समजून जोही आपल्या पायाच्या अंग्या तोंडात धरून पा पावने करणाऱ्या बोलकृष्णाच्या जिवानी वाजरात खुप मिळी होते.

[illegible]

ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਅੰਗੀ ਖੜੇ ਸਮੇਂ

ਧਨ ਸਾਧ ੩ ਰੂਪ ਅਸੰਨਾਨ

५०००० त मसुदा माहिती

473. A. I. 3. 21. 1950. 10000 ft.

[illegible]

4 2 2 2 2 2 4 4

आन्ध्रान्त गन्धः तः पिच्छः

ਪਾਤ੍ਰ ਨਿਰਾਕਾਰ ਅੰਗ ੩

खाद्यमन्त्रः ३३३ पृथक्

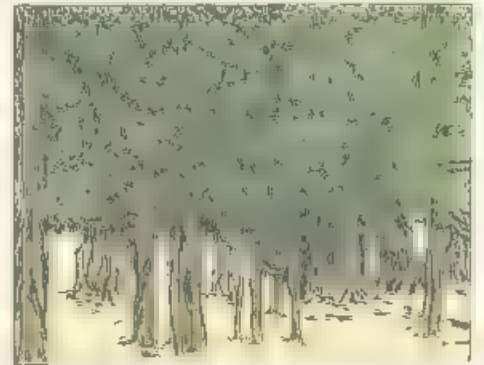
पुष्पाणि च सुसंयोज्य भोजयेत्

$$= \sqrt{1 + \frac{1}{2} \frac{1}{\lambda^2}}$$

2000 年 12 月 1 日

ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସାବଧାନ ରଖିବା ପାଇଁ ।

727



तुम्हाला माहित आहे काय?

१. भारतातील कोणत्या देशात सर्वात अधिक तेल श्रुत्यादत होते ?
२. 'इंडियाज शेवसियर' नावाने प्रसिध्द नाटककार कोण ?
३. 'सीम नॅण्ड' हा कोणत्या देशाचा भाग आहे ?
४. तिबेट मध्ये अजून पावून, हिमालयातून वहात येवटी समुद्रांना मिळण्यापूर्वी गंगेला मिळणारी नवी कोणती ?
५. 'गवत' जातीचे सर्वात मोठे रोप कोणते ?
६. आपल्या देशातील कोणते शहर 'मल बेटांचे राहण' म्हणून ओळखले जाते ?
७. रेडियोचे संशोधक कोण ?
८. 'रामचरित मानस'चे रचयिता कोण ?
९. 'अर्धशतकाचे पिता' कोणला म्हटले जाते ?
१०. कोणत्या राजपूत राजकुमारीशी अकबराचा विवाह झाला ?
११. मलेरियावर औषध म्हणून गुण्यागता येणारे विलाइन कोणत्या वसाहतीच्या शाळापासून बनवले जाते ?
१२. दक्षिण भारतातील एका नगरात पूर्वी 'ब्रिटिश गार्मी प्रचलन कार्यालय' होते. त्या नगराचे नाव काय ?
१३. इंग्लंडाशिवायचे एक बॅट आहे गुमनाम. त्याचे प्रसिध्द स्थानीय नाव काय ?
१४. व्हिक्ट डेव्ह मेचमचे भाग येणाऱ्या सर्वात अधिक वयस्कर खेताड्याचे नाव काय ?
१५. वेग अगि गुलहोपना यद्धमा घालून १५२२ मध्ये भारताचा मार्ग ओपन करणाऱ्या कप्तानाचे नाव काय ?
१६. रामायणातील लक्ष्मणाच्या पत्नीचे नाव काय ?
१७. 'बर्लिन' कोणत्या तळीरदार वसले आहे ?
१८. नमालना पंडिता खेळोवक इजिप्तलाही होता. त्याचे नाव काय ?

उत्तरे

१. इराक	२१. इराक
२. इंग्लंड	२२. इंग्लंड
३. इंडोनेशिया	२३. इंडोनेशिया
४. गंगेचा	२४. गंगेचा
५. गवत	२५. गवत
६. कोलकाता	२६. कोलकाता
७. ग्रेगोरि	२७. ग्रेगोरि
८. रामचंद्र	२८. रामचंद्र
९. महात्मा	२९. महात्मा
१०. जयसिंग	३०. जयसिंग
११. मलेरिया	३१. मलेरिया
१२. चेन्नई	३२. चेन्नई
१३. ब्रिटिश	३३. ब्रिटिश
१४. व्हिक्ट डेव्ह मेचम	३४. व्हिक्ट डेव्ह मेचम
१५. विल्यम	३५. विल्यम
१६. सीता	३६. सीता
१७. जर्मनी	३७. जर्मनी
१८. इजिप्त	३८. इजिप्त



भरतची चिंता

भरत एक फार चांगला मणूस होता. शेजाऱ्या पाजाऱ्यांना मदत करण्यात त्याला आनंद वाटे. पण ते कोणी ही त्याच्याशी सद्ब्यवहार करीत नसत. म्हणून भरत नेहमी चिंतेत असे.

भरतची बायको वाणी मुस्वभावी होती. ती नेहमी भरतला सांगे - "लोकाला मदत करून तुम्हाला जो आनंद मिळतो, त्याहून अधिक चिंताच तुमच्या पदरात पडते. बाता येथून पुढे तरी आपल्या पुरतं पहात बला."

वावा बायकोचा उपदेश ऐकून आता भरतने निर्णय केला की इथून पुढे दुसऱ्या कोणाला मदत करायची नाही. भरतच्या समोरच्या घरात शिव रहात असे. गाव सोडून तो जेव्हा शहरात रहायला जायला निघाला, तेव्हा आपल्या घराचा सौदा करण्याची जबाबदारी त्याने भरतवर सोपवली.

तेव्हा भरतने त्याला सांगितले - "मी ज्या कोणाला मदत करतो, शेवटी मलाच व त्याचे

भाडण होते. ही जबाबदारीतू दुसऱ्या कोणवर तरी सोपव."

हसत शिव म्हणाला - "ठीक आहे, मी घराला कुलूप लावून जातो. मदत घराचा सौदा करायला कोणी आले तर माझा पत्ता त्याला दे. तुज्याच्याबद्दल पत्र लिहिशील त्यालाच मी आपले घर विकीन."

धीम भरतचा मेहुणा होता. शिवचे घर खोदी करण्याचा त्याचा विचार होता. परंतु भीम साठी पत्र लिहिण्यास भरतने नकार दिला. आपल्या नरतेवाईकाबद्दल शिफारस केली तर शिव गैरसमज करून वईल अशी त्याला भीति होती.

पत्र लिहायला नकार देत भरत म्हणाला - "तू माझ्या बायकोचा सल्ला भाऊ आहेस. माझं घर इतकं मोठं आहे की यात एका वेळी चम कुटुंबे राहू शकतील. तुला निराळं राहण्याची जरूरच मुळी काय? मी तुला वेपळं

राजाराम पेंडसे



राह देशार नाही, माझ्याच घरात माझ्या बरोबर रहा झाले!"

भोमला आपल्या नेहण्याचा स्वभाव चांगला माहीत होता, भरतचे बोलणे ऐकून तो मनातल्या मनात ताराव आला, या माचो रहायला येण्याचा विचारच त्याने सोडून दिला.

एक दिवशी गोपी नावाचा एक माणूस भरतकडे येऊन म्हणाला - "मी एक खरोब माणूस आहे हे आपण जाणताच. घराची किंमत एका हप्त्यात मी देऊ शकणार नाही, आपण ज्याच्यासाठी पत्र लिहून दाल, त्यालाच शिव आपले घर विकणार हे मला माहीत आहे, एक पत्र लिहून आपण भाड्यावर द्या करा, आम्हाला मी आपले उषवार बिसरणार नाही."

एकदम गोपी किंमत देऊन कोणी घर खरेदीत तर तो गोष्ट वेगळी. हा गोष्टी तर हप्त्या-हप्त्याने पैसे देणार! मी शिफारस केली तर याला घर मिळू शकेल, अशा दिशा अवस्थेत भरत विचार करीत राहिला. "येईल पुन्हा एकदा" असे म्हणून गोपी निघून गेला.

काही वेळाने गोपीची बायको रुचिमणी थाली, भरतची बायको वाणीला भेटली ति म्हणाली - "माझा नवरा हृदय-विकाराने आजारी आहे, समोरच घर खरेदी करण्याची त्याची फार इच्छा आहे. घरावहूनच्या विचारांनीच आजकाल त्याला झोत टाकलंय, हृदय-विकाराना झटकन केव्हा येईल आणि कोणत्या धर्मी काय होईल याची मला काळजी वाटते, सध्या आम्ही भाड्याच्या घरात राहत आहोत, घरमानकाने आम्हाला घर सोडायला मागितलंय. तुमच्या नवऱ्याने मदत केली तर गावात आमचे एक श्वतःच घर होईल, या घरात आम्ही सुखाने राहू. माझ्या नवऱ्याचे शाण तुमच्या नवऱ्याच्या हातोत आहेत."

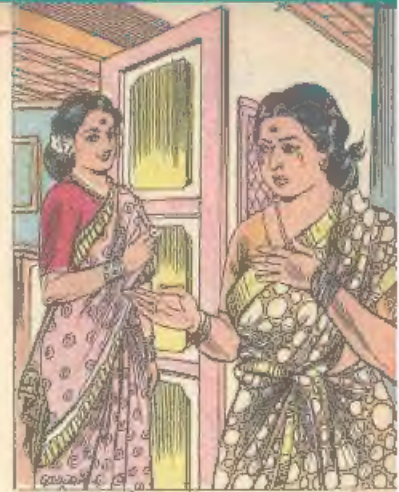
वाणीला रुचिमणीची वया बाली, तिने नवऱ्याला आश्चर्यपूर्वक मागितले की त्याने शिवला पत्र लिहिले, शेवटी भरतने गोपीला पत्र लिहून दिले. दोन दिवसात गोपी शहरात वाऊन परत आला आणि भरतकडे येऊन म्हणाला - "तुम्हाला चांगला माणूस जाहेस, पण तुम्हाला मित्र पैश्यांमागे लागला आहे, घराची सर्व रक्कम दोन हप्त्यातच त्याला पाहिजे. त्याचे बोलणे हो

मला अति तिरसटपणाचे वाटले, कसा तरीच तो खगला माझ्याशी. माझ्याच घर नाही मिळालं, तर दादाखाला राहोत, मरून जाईन, पण कोणत्याही स्थितीत ते घर खरेदी करणार नाही, मी त्याला ही तन सांगून टाकलं."

गोपीला हृदय-विकाराची बाधा होती म्हणून भरतला त्याच्याबाबत चिंता वाटत होती. चांगले घर हातचे सोडू नये असे त्याने गोपीला समजाऊन मागण्याचा प्रयत्न केला, त्याने गोपीला अशी ही शीति दाखवली की जर त्याने हे घर खरीदले नाही तर त्याचा मेहुणा अधिक किंमत देऊन ते घर खरेदी करायला तयार आहे.

या सगळ्याचा गोपीवर चांगला परिणाम झाला. भरतने शिवला पुन्हा पत्र लिहिले आणि गोपीच्या आर्थिक परिस्थितीचा विचार करण्याची विनंती केली, गोपी पत्र घेऊन पुन्हा शहरात गेला, पुढे काय झालं ते काही गोपीने भरतला सांगितलं नाही. काही दिवसां - नंतर गावातील लोकांकडून भरतला कळलं की गोपीने शिवचे घर खरेदी केलं आहे, काही लोकांची भरतने केलेल्या मदतीबद्दल त्याची प्रशंसा केली.

पण आपण घर खरेदी केल्याची कर्ता गोपीने आपल्याला का सांगितली नाही याचे भरतला आश्चर्य वाटले. आपण काय चुक केली हे जाणून घेण्याची त्याची इच्छा होती. सर्व काही जाणून घेण्यासाठी त्याने एक दिवस गोपीला



सपरिवार आपल्याकडे भोजनाचे आमंत्रण दिले. गोपी बायको - मुलांसह आला, भरतकडे सर्वांनी भोजन केले, पण घराच्या सीझाबाबत कोणी तोंडावाटे ब काढला नाही, विचारा भरत मनातल्या मनात निराश झाला.

गोपीने घर खरेदी केलं ही गोष्ट मात्र खरी होती, लवकरच गृह-प्रवेशाची तयारी जोरात सुरू झाली. आता मात्र भरतची चिंता अधिक वाढली, वेळी बायको त्याला म्हणाली - "ख वेळी मी तुम्हाला उगाच खरीब वाढतं, मी आपली चुक कबूल करते, माझ्या मुळेच आपण सध्या चिंता करीत आहात, आपणच अडाणी नि मुर्ख आहोत. म्हणून आपण त्यांना मदत केली, ते आपल्याला दुःख देत आहेत. गोपीने



आपली मदत घेतली आणि आता आपल्याशी धनसाराखा वागता आहे. अकारण आपणस दुःख होत आहे. गरज पडली म्हणजे लोक दहा वेळा आपल्याकडे येतात, ति काम जाते की बोलायचं ही टाळतात, उमट आपल्याबद्दलच तक्रार करतात, अशा विश्वासघाती लोकांशी कसं वागावं, त्यांना कसा घडा शिकवावा हे माझा भाऊ भीम चांगलं जाणतो. आपण त्याला काही दिवस आपल्याकडे रहापना नोलवूया!"

"मी दर पूर्वीच त्याला आपल्याकडे राहण्यासाठी बोलविले होते. त्याने ऐकलं न ऐकल्यामाख्रं केलं." भरत म्हणाला.

"आपण त्याच्यावर दया करून त्याला बोलवलं तर तो थोडाच वेणार आहे? आपली

अडचण सांगून त्याला आश्राने बिनबलं तर तो जरूर वेईल." वाणीने सल्ला दिला.

भरतने हे मान्य केले. नवरा नामवंतोंच्या विनंतीनुसार भीम आपल्या कुटुंबासह भरतकडे रहायला आला. घराची सर्व बाबाबारी त्याने आपल्यावर घेतली. भीमच्या देखरेखाखाली घरातील सर्व कामे होऊ लागली. एक दिवशी गोपी भरतकडे आला, भीमने त्याला दरबानावरच अडवलं आणि येथाने कारण विचारले. गोपी म्हणाला - "उद्या नुह-प्रवेश आहे. मी भरतला निमंत्रण द्यायना जालो आहे."

भीम म्हणाला - "त्यांचे तव्येत ठोक नाही. मी त्यांना तुमचा निरोप सांगेन." आणि गोपी निघून गेला.

दुसऱ्या दिवशी भरतच्या घरी नुह-प्रवेशानिमित्त लोकांची खूप गर्दी जमली. गावातले खूप लोक आले. भरतच्या वरचे मात्र त्यात कोणी नव्हते. बाबाबत लोक आपापसात कुजबुजत होते. दुसऱ्या दिवशी परावरून जाताना कोणी तरी भीमला विचारले - "गोपीच्या गृह-प्रवेशाच्या समारंभात भरतकडील कोणी कसे दिसले नाही?" भीम म्हणाला - "गोपीने भरतला निमंत्रण दिले नाही."

विकडून जालेल्या गोपीने हे बोलणे ऐकले. तो जोरात ओरडला - "बोटाइया! मी निमंत्रण देण्यासाठी तुझ्या घरी आलो होतो, तेव्हा तुच

तर सांगितलंस ना कि भरतची तव्येत ठोक नाही म्हणून? आणि मी भरतला सांगेत असं तुच नव्हतं म्हणालास?"

भीम म्हणाला - "माझ्या मेहुण्यांची तव्येत ठोक नसल्याचे मी जरूर सांगितले होते. मला वाटलं तु वात येऊन त्यांच्या पकूर्ता बहेल चौकशी करशील. पण तसं काहीन करतात तु परत गेलास. मला वाटलं तु भरतच्या विशेष मलगीतला नसावास, फार प्रेमाने तुला निमंत्रण द्यायचं होतं असं मला दिसलं नाही. दुसऱ्या दिवशी ही मेहुण्यांची तव्येत ठोक नव्हतीच.

"मेहुण्यांच्या बदलीतूयेऊ शकला असतास की!" गोपीने विचारले.

जोरजोरात हसत भीम म्हणाला - "तुतर भरतला निमंत्रण द्यायला आला होतास. मला तू थोडंच बोलवलं होतंस?"

गोपी निरुत्तर होऊन मान खानी घालून निघून गेला.

घरी आल्यावर भीमने भरतला सर्व बाती समजवून सांगितली. चिंतिव होऊन भरत

म्हणाला - "उगाच कशाला त्याच्या मागे लागलास? जर त्याने चूक केली बसेल तर त्याचं फल त्याला भोगायलाच लागेल."

भीम म्हणाला - "मी कशाला त्याच्या मागे पडू? त्याला वाणि माझा संबंधच काय मुळी? अडचणीच्या वेळी आयल्या मित्रांना मदत केली नाहीजे. सुखाचे दिवस असतील तर गुण्या-गोविंदाने बरोबर रहाव. शत्रूंना दोन हात दुरच ठेवावं. गोपी आपला मित्र ही गाही नि शत्रू ही नाही. काही मदत मागितली तर जमेल तेवढी करावी. अधिक कोणाच्या फंदात पडायचं कारण नाही. सूत्र लोक अंमच सांगत आले आहेत ति मी पण तेच तर केले."

आता आपली चूक भरतच्या हाकात आली. जी माणस मदत मागण्यासाठी त्याच्याकडे आली, त्या सर्वांना तो आपली समजत राहिला. त्यांच्या मुब-दुःखात भागीदार होऊ लागला आणि त्यामुळेच त्याच्या किंता वाढत गेल्या, अकारण दुःखी-कधी होत राहिला. भीमच्या सल्ल्यानुसार वागणूक ठेवली तर वित्ताकारण चिंतांचा भार वहावा लागणार नाही.





कोल्हा आणि ससा

जंगलातल्या सर्व जनावरांनी कोरड्या जमिनीवर नागर फिरवायचे ठरवले. तेथे त्यांचा शेती करायचा विचार होता. बरेच दिवस त्यांचे हे काम चालू होते. बरीच जमीन नांगरून झाली. एके दिवशी अन्य जनावरांवरून कोल्हा व ससाही कुठळ फावडी घेऊन कामाला लागले.

सूप कडक झाले होते. त्यामुळे थोड्याच वेळात ससा दमून गेला. तरीही विश्रान्ती घ्यायला तो घाबरत होता. कारण त्यांना भीती वाटत होती, की इतर जनावरे आपल्याला रागावतील. त्यामुळे त्याने आपली काही वेळ काम केले.

परन्तु त्याच्याने अगदीच काम करवेनासे झाले. 'आता काहीवेळ एकाद्या झाडाखाली थोडा वेळ आराम केला नाही, तर आपला जीव जाईल' असे त्याला वाटू लागले; म्हणून पांयात काठा घुसला असल्याचे

वाटक करीत, लंगडत तो हळूच तेथून निसटला अन् झुडुपांमधून वाट काढत विहिरीवरवळ पोचला.

ती विहीर एका झाडाखाली होती. फांदीवर एक कप्पी (पुती) बसवलेली असून त्यावरून एक जाड व लांब दोर टाकलेला होता. दोराच्या दोन्ही टोकांना दोन बांदल्या बांधिलेल्या होत्या.

विहीर व झाडाची साकली पाहत ससा फारच खुश झाला. एक जुडी मारून तो पटकन एका बांदलीत बसला. दुसऱ्याच क्षणा वजनामुळे ती बांदली विहिरीत जाऊ लागली. भयाने ससाचा परकाप झाला. पण 'आता होईल ते होईल' या विचाराने ससा जराशीही हालचाल न करता बसून राहिला. पाण्याचा स्पर्श होताच बांदली आपली साकली जायची थांबली. घाबरून ससाने हालचाल केली असती, तर तो

नक्कीच झुडाला असता.

इसडे कोल्हा ससाच्या हालचाली लक्षपूर्वक न्याहाळत होता. काही वहाणा करून ससा पळून गेल्या दिसताच कोल्हाही त्याच्या मागावर राहिल. तांबून ससाला बांदलीत बसता नाही त्याने पाहिले. त्याने विचार केला, "ससाची या प्रकारात नक्कीच काहीतरी चाल असली पाहिजे. खाण्याचा पदार्थ त्याने आत लपवला असावा." हळूच कोल्हा विहिरीवरवळ आला अन् आत डोकावून पाहू लागला.

विहीर खोल असल्याने त्याला मातीत काहीच दिसेना. कोल्ह्याने मोठ्या गोड आवाजात हाक मारली, "ससाभाबू! अरे तिथे बसून काच करतोयस?" कोल्ह्याने विचारले.

"कामे पकडतोय माझे! इथे खूपच मासे आहेत. तुम्हाला हवे असतील तर त्या दुसऱ्या बांदलीत बसून पा घाली! असले मासे दुसरीकडे कोठे मिळायचे नाहीत." ससा उत्तरला.

यावर कोल्ह्याने लगेच बांदलीत झुडी मारली. कोल्हा ससापेक्षा जड असल्याने आता त्याची बांदली खाली जाऊ लागून ससाची वर येऊ लागली.

काटेत जेव्हा दोघे समोरासमोर आले, तेव्हा ससा म्हणाला, "तुम्ही मासे पकडत रहा. मी येतोच लगेच. एकट्यानेच संगळे मासे खाऊन टाकायचे नाही हे. मी आल्यावर आपण दोघे मिळून सहभाजन करू."

ससा पटकन वर आला अन् तांबडतीब बांदलीबाहेर झुडी मारून आपल्या घरी पळाला.

त्या दिवशीचे काम पुरे करून सारी जनावरे जेव्हा विहिरीवर हातपाय धुवायला आली, तेव्हा आत कोल्हा जाराडाओरड करत बसलेला त्यांना आढळला. त्या सर्वांनी कोल्हाला बाहेर काढले, तेव्हा कुठे त्याच्या निघात जीव आला.

ससाची चाल त्याला बरोबर समजून चुकली!



चान्दोबात पंचवीस वर्षांपूर्वी प्रसिद्ध झालेली गोष्ट